

14.2 Försäkring

Globalt sett finns en ökande trend i försäkrade skador på grund av väderrelaterade händelser. Det beror framför allt på en socioekonomisk utveckling, det vill säga urbanisering, befolkningstillväxt och ekonomisk tillväxt som ofta sker i riskutsatta områden, till exempel utmed kuster. Vårt samhälle utvecklas alltså i en riktning mot ökad sårbarhet. Dessutom bidrar ökad förekomst och intensitet av extrema väderhändelser på grund av klimatförändringar till ökad exponering och större skador^{1,2,3,4}.

Försäkringssystemets förmåga att erbjuda risköverföring till försäkringstagare och minska försäkringsgapet beror på dess förmåga att mildra sin egen exponering för klimatrelaterade risker. De fysiska riskerna från extrema klimatrelaterade händelser orsakar betydande kostnader för försäkringsbolag vilket kan påverka deras likviditet, kreditbetyg eller kapitalkostnad⁵. På grund av förändrad frekvens och intensitet av klimatrelaterade händelser måste försäkringsbolagen ta fram en rättvisande prissättning av dessa risker samt justera riskbedömning och hanteringsstrategi⁶.

Viktigt är att fysiska risker också kan förändras på icke-linjära sätt, till exempel att tidigare icke korrelerade händelser inträffar samtidigt, vilket kan resultera i oväntat hög påverkan på företagen⁷. Försäkringsgivare arbetar också med att förutse de indirekta fysiska riskerna med klimatförändringen, såsom störningar i ekonomiska värdekedjor⁸. Dessutom kan fysiska effekter utgöra en risk för försäkringsgivarnas egen verksamhet och störa deras kritiska funktioner som tecknande av försäkringar, skadereglering och kapitalförvaltning. Fysiska risker kan tvinga försäkringsbolag att höja självrisker, premier och i sista hand neka försäkring. Detta kan i förlängningen leda till lägre penetrationsgrad inom vissa områden eller branscher.

Det finns även risker kopplat till om det uppstår en ökande moralisk risk ("moral hazard") när

en försäkringstagare tar större risker mot bakgrund att vetenskapen eller tron att det finns ett försäkringsskydd. Beslut om nyexploateringar i översvämningsdrabbade områden är ett sådant exempel, eftersom de görs i tron att fastigheterna kommer att vara försäkringsbara trots riskerna. Ökningen av skador från översvämnings- och stormar beror som nämns ovan, till stor del på exploatering i riskutsatta områden. Forskning har också visat att regeringar kan sätta fel incitament genom att ersätta hushåll och företag om katastrofer drabbar dem även om de kunde ha köpt försäkring tidigare⁹. Europeiska kommissionen har varnat för att statliga ingripanden med målet att öka försäkringsskyddet kan bli ett incitament för försäkringstagare och offentliga organ att inte vidta anpassningsåtgärder¹⁰. Det finns således ett behov av ett förtydligande för försäkringsgivare, försäkringstagare, kommuner och regeringar om vem som har ansvaret för katastrofiskreducering och anpassning gentemot klimatförändringar¹¹.

Förutom att extrema klimatrelaterade händelser kan orsaka betydande kostnader för försäkringsbolag och påverka deras likviditet, kreditbetyg eller kapitalkostnad negativt, så påverkas även försäkringsbolagens tillgångar av fysiska risker. Om dessa två faktorer inträffar samtidigt, det vill säga att en händelse dels orsakar stora skadeutbetalningar, dels sänker värdet på bolagets investeringsportfölj, kan detta i grunden hota bolagets stabilitet. Med tanke på hur viktiga de privata försäkringsbolagen är för samhällets finansiella infrastruktur, anser många regeringar nu att klimatrisker bör ligga inom de statliga tillsynsmyndigheternas mandat. Enligt International Association of Insurance Supervisors har tillsynsmyndigheter (i Sverige Finansinspektionen) ett strategiskt intresse av att förstå hur klimatförändringar kan påverka säkerheten och stabiliteten hos enskilda försäkringsgivare och även de sammanlagda effekterna på hela försäkringsmarknader¹².

1 Swiss Re, 2020. Natural catastrophes in times of economic accumulation and climate change. <https://www.swissre.com/institute/research/sigma-research/sigma-2020-02.html>

2 Coronese, M. m.fl., 2019. Evidence for sharp increase in the economic damages of extreme natural disasters. *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America* 116(43): 21450-21455.

3 IPCC, 2021: Summary for policymakers. In: *Climate Change 2021: The physical science basis. Contribution of Working Group I to the Sixth Assessment Report of the Intergovernmental Panel on Climate Change*. Cambridge University Press.

4 EEA, 2017. *Climate change adaptation and disaster risk reduction in Europe*.

5 Financial Stability Institute, 2019. *Turning up the heat - climate risk assessment in the insurance sector*. Bank for International Settlements.

6 Ibid.

7 IAIS & SIF, 2018. *Issues paper on climate change risks to the insurance sector*. International Association of Insurance Supervisors and Sustainable Insurance Forum.

8 <https://home.kpmg/xx/en/home/insights/2019/03/combating-climate-risks-the-future-of-insurance-fs.html>

9 Schwarze, R. m.fl., 2020. *Natural hazard insurance in Europe: Tailored responses to climate change are needed*. *Environmental Policy and Governance* 21(1): 14-30.

10 European Commission, 2021. *Forging a climate-resilient Europe - the new EU Strategy on Adaptation to Climate*. COM(2021)82. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=COM:2021:82:FIN>

11 Ramboll & Vrije Universiteit Amsterdam, 2017. *Insurance of weather and climate-related disaster risk: Inventory and analysis of mechanisms to support damage prevention in the EU*.

12 IAIS & SIF, 2018. *Issues paper on climate change risks to the insurance sector*. International Association of Insurance Supervisors and Sustainable Insurance Forum.

I en större studie vid Karlstads universitet undersöktes om och hur försäkringsdata kan bidra till lärande från tidigare händelser för att minska klimatrisker i framtidens bebyggelse och boende¹³. I ett av delprojekten studerades data och datakällor om naturkatastrofer och naturolyckor i Sverige¹⁴. Slutsatserna från studien visar att tillgången på skadedata i Sverige i allmänhet är låg. De mest omfattande skadeuppsättningarna i Sverige innehas av privata försäkringsbolag och är inte offentligt tillgängliga. Databrist är ett hinder för kvantitativ naturriskbedömning i Sverige. Fler ansträngningar bör därför göras för att tillgängliggöra data systematiskt för modellering och validering av standardiserade metoder för kvantitativ skadeestimering.

14.2.1 Sammanfattning av klimatrisker och möjligheter

Följande tre huvudrisker har identifierats av Nationella expertrådet för klimatanpassning, kopplade till försäkringsbranschens förmåga att uppfylla sina två huvuduppgifter vad gäller samhällets hantering av ett förändrat klimat:

- Ökad exponering och brist på ansvarstagande hos försäkringstagare och kommuner. Ökande välstånd, fortsatt byggande i riskutsatta områden, brist på incitament för riskreduktion, oklara ansvarsområden, samt åtgärder från myndigheter och försäkringsgivare, som bidrar till att försäkringstagare och kommuner accepterar högt risktagande och inte ser det som sitt ansvar att minska risker ökar samhällets exponering och/eller sårbarhet för klimatrelaterade risker.
- Inverkan av fysiska klimatrisker på försäkringsgivarnas förmåga att erbjuda heltäckande skydd mot klimatrelaterade naturskador. När klimatförändringar leder till ökade skadeutbetalningar kan det leda till att försäkringsgivare beslutar om att göra försäkringar dyrare eller otillgängliga, vilket skulle skapa lägre penetrationsgrad – det vill säga att privatpersoner och företag väljer eller tvingas välja att inte försäkra sina tillgångar.
- Minskad finansiell stabilitet hos enskilda försäkringsgivare och hela försäkringsmarknaden. Fysiska effekter kan påverka värdet av försäkringsbolagens innehav i andra företag eller fastigheter. Om dessa innehav tappar värde på grund av extrema händelser kan detta påverka försäkringsbolagens finansiella stabilitet och

därmed förmåga att hantera sina åtaganden gentemot försäkringstagarna. Denna risk anses dock relativt liten eftersom andelen aktier i de svenska försäkringsbolagens placeringsportföljerna är mycket låg.

Dessutom uppmärksammar Nationella expertrådet för klimatanpassning möjligheten att:

- Tillgängliggöra och systematiskt använda den stora mängd skadedata som försäkringsbranschen förfogar över. Om dessa datamängder tillgängliggörs och används i ökad utsträckning för att bedöma och prioritera risker samt anpassningsåtgärder, på nationell eller kommunal nivå, innebär detta en möjlighet för samhällets klimatanpassning.

14.2.1.1 Ökad exponering och brist på ansvarstagande hos försäkringstagare och kommuner

Möjligheten till att minska samhällets exponering och sårbarhet mot klimatrelaterade risker beror på hur ansvaret för att anpassa befintlig och planerad markanvändning till ett gradvis förändrat klimat fördelas mellan staten, länsstyrelserna, kommunerna och enskilda. På grund av klimatförändringen ökar dock exponeringen för både gradvisa klimatförändringar och extrema väderhändelser för såväl bebyggd miljö som inom andra sektorer i samhället, vilket diskuteras i andra kapitel i Nationella expertrådets första rapport till regeringen.

Enligt SOU 2017:42 bedöms kommunerna sakna juridiskt ansvar för att klimatanpassa befintlig bebyggelse. Utredningen konstaterade även att kommunerna har ansvaret för att ny bebyggelse i detaljplan lokaliseras till lämplig mark utifrån risken för olyckor som ras, skred eller översvämning och erosion¹⁵.

Många kommuner planerar i dagsläget nya stadsdelar i städernas gamla hamnområden¹⁶. En nyproducerad fastighet beräknas ha en livslängd på över 100 år. Kommuner tar dock sällan hänsyn till den förväntade havsnivåhöjningen med en längre tidshorisont än högst 50 år. De fastigheter som planeras och nyproduceras i dag riskerar alltså att stå som övergivna monument ute i havet om drygt 100 år.

Svensk Försäkring argumenterar att finansiering av klimatanpassning inte behöver bli så dyr om vi

13 <https://www.kau.se/csr/forskning/avslutade-forskningsprojekt/minskade-klimatrisker-i-framtidens-bebyggelse-och-boende>

14 Grahn, T., 2017. Risk assessment of natural hazards. Data availability and applicability for loss quantification. Doctoral thesis. Karlstad University studies nr 16/2017.

15 Miljödepartementet, 2017. SOU 2017:42. Vem har ansvaret?

16 Ett exempel på detta från stadsdelen Västra hamnen i Malmö presenteras i en faktaruta i kapitel 14.2 Finans.

gör rätt vägval i ett tidigt skede. Med rätt planering och tydliga riktlinjer undviks att byggnader i framtiden utsätts för översvämningar. Genom att ta korrekta beslut och genomföra rätt insatser i dag, sparar vi oerhörda kostnader för framtiden¹⁷. Svenskt Vatten anser att kommunerna behöver ta ett större ansvar i planeringen och dimensionera för att samhället ska kunna hantera ett 100-årsregn. Då behövs bättre planering, annars riskerar fastighetsägarna att drabbas.

Ett grundläggande kriterium för att kunna erbjuda försäkringslösningar är att skadorna måste vara plötsliga och oförutsedda. Det kriteriet kommer inte längre att vara uppfyllt när fastigheterna drabbas av regelbundna översvämningar¹⁸.

Enligt Europeiska miljöbyrån bör försäkringsbolag stödja fysiska åtgärder för att minska försäkrings-tagarnas exponering och sårbarhet för klimatrelaterade risker genom att uppmuntra riskförebyggande beslut, förbättra riskförståelse och stimulera investeringar i riskreducerande åtgärder¹⁹. Dock har försäkringsbolag och regeringar i Europa hittills varit ganska ineffektiva för att stimulera investeringar i riskreducerande åtgärder²⁰.

14.2.1.2 Tillgång till och behov av kunskap, databaser och verktyg

Ett flertal myndigheter och andra aktörer tillhandahåller kartläggningar, riskuppskattningar och kunskap om klimatförändringens effekter för samhället²¹. Riskmedvetenheten generellt kan dock beskrivas som relativt omogen, men växande. Ett antal extremhändelser, både i Sverige och andra delar av världen, samt ökad mediabevakning de senaste åren har bidragit till ökad riskmedvetenhet.

Enligt Svensk Försäkring och IVL:s senaste kommunranking²² arbetar de flesta (160 av 180 svarande kommuner) med klimatanpassning i dagsläget. Drygt sex av tio kommuner har analyserat hur de har påverkats av tidigare inträffade extrema väderhändelser och av dessa har drygt åtta av tio även dokumenterat sina analyser. Hälften av kommunerna har angett att de har gjort en

övergripande analys av hur kommunen kommer att påverkas av framtida klimatförändringar. Tre av tio kommuner anger att de inte har gjort någon övergripande analys men att de har tagit fram underlag/analyser för utvalda extrema väderhändelser²³. Sammanfattningsvis bör kommunernas kunskap om risker stärkas ytterligare.

14.2.1.3 Tillgång till och behov av informativa åtgärder

Svensk Försäkring och andra branschaktörer arbetar kontinuerligt med att lyfta frågor kring behovet av proaktiv kommunal planering samt löpande klimatanpassning av fastigheter. Detta sker genom media, seminarier samt vartannat år genom Svensk Försäkring och IVL Svenska miljöinstitutets kommunranking. Den senaste rankingen publicerades i juni 2021²⁴. Syftet är att undersöka hur långt kommunerna har kommit i sitt arbete med klimatanpassning. Resultaten ligger till grund för en jämförelse och ranking av kommunernas klimatanpassningsarbete, där de kommuner i Sverige som är bäst på klimatanpassning utses.

Flera informationsprojekt har de senaste åren riktats till fastighetsägare kring hur fastigheter kan klimatsäkras. VisAdapt²⁵ är ett vetenskapligt baserat verktyg som guidar villaägare om hur de kan förbereda sig på väder- och klimatrelaterade händelser. Verktöget utvecklades år 2011-2015 av Linköpings universitet, Norges teknisk-naturvetenskapliga universitet, NTNU och Aarhus universitet²⁶. De senaste åren har webbplatsen haft cirka 1 000 besökare per år.

Fastighetsägarna Stockholm tog redan år 2013/14 fram en broschyr till sina medlemmar kring vikten av klimatanpassning av fastighetsbestånd. År 2020 kom broschyren ut i en uppdaterad version, nu med Fastighetsägarna Sverige som avsändare och med en stark uppmaning till medlemmarna att kontinuerligt arbeta med anpassning av sina bestånd. Man varnar även för att det i utsatta områden kan bli svårare att få både försäkring och banklån²⁷. Detta på grund av att institutionella placerare och banker de senaste åren allt mer har uppmärksammat riskerna med fastigheter i riskbenägna områden.

17 GP, 2021. Svåra översvämningar om regeringen misslyckas med klimatanpassningen. Debattartikel av Staffan Moberg i samband med offentlighögrändet av IVLs kommunranking. GP 20210531. <https://www.gp.se/debatt/sv-procentC3-procentA5ra-procentC3-procentB6vers-procentC3-procentA4mningar-om-regeringen-misslyckas-med-klimatanpassningen-1.48351666>

18 Diskuteras även i kapitel 14.3.

19 EEA, 2017. Climate change adaptation and disaster risk reduction in Europe.

20 Ramboll & Vrije Universiteit Amsterdam, 2017. Insurance of weather and climate-related disaster risk: Inventory and analysis of mechanisms to support damage prevention in the EU.

21 Se bl.a. kapitel 4, Klimatförändringar med påverkan på Sverige, och Kapitel 9, Tillgång och behov av planeringsunderlag och varningssystem som underlag till klimatanpassning

22 IVL, 2021. Klimatanpassning 2021 – Så långt har Sveriges kommuner kommit. Rapport nr C 601/2021.

23 Ibid.

24 Ibid.

25 <http://visadapt.itn.liu.se/>

26 Projektet finansierades av Nordforsk inom Nordic Centre of Excellence for Strategic Adaptation Research (NORD-STAR). Forskningen har bedrivits i nära samarbete med representanter från försäkringsbolagen Codan/Trygg-Hansa Forsikring, Gjensidige, IF och Tryg

27 Fastighetsägarna, 2020. Klimatsäkra din fastighet. Fastighetsägare i ett förändrat klimat.

Ytterligare ett informationsinitiativ riktat till småhusägare är kunskapsplattformen Klimatkloka tips – ett samarbete mellan Länsstyrelsen Kalmar län och Länsförsäkringar Kalmar län²⁸. Plattformen syftar till att öka kunskapen om hur klimatet förändras och ge konkreta tips om hur anpassning kan ske för att undvika och förebygga skador som drabbar individen, naturen och samhället i stort. Informationen vänder sig till privatpersoner och fastighetsägare, men också skolor kan i undervisningssyfte ha nytta av materialet.

Riksbyggen tog 2020 fram en checklista för klimatanpassning av bostadsrättsföreningar²⁹.

I övrigt noteras att mäklare i allmänhet inte redovisar till exempel översvämningsrisk vid förmedlandet av fastigheter till privatkunder. Mäklarsamfundet anser att klimatrisker såsom översvämnning ingår i köparens undersökningsplikt³⁰. Klimatrelaterade risker ingår eventuellt vid vissa Due Diligence-förfaranden³¹.

14.2.1.4 Tillgång till och behov av styrande/juridiska åtgärder

Frågan om ansvarsfördelning nämns i den nationella strategin för klimatanpassning från år 2018 (Prop 2017/18:163)³². Strategin noterar att det behövs ett samordnande ansvar för anpassning inom sektorn fysisk planering. Enligt strategin ökar en stärkt samordning möjligheten att tillgängliggöra underlag som är relevant för ny och befintlig bebyggelse och analysera hur bebyggelse kan anpassas till ett förändrat klimat.

I enlighet med klimatanpassningsutrednings rekommendation fick Boverket år 2020 uppdraget att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet för den byggda miljön³³.

Dessutom svarade strategin på klimatanpassningsutredningens förslag på två ändringar i plan- och bygglagen med syfte att förbättra beredskapen i kommunerna för klimatets förändring. Den ena ändringen innebär ett krav på kommunerna att i översiktsplanen ge sin syn på risken för skador på den byggda miljön till följd av översvämnning, ras, skred och erosion som är klimatrelaterade samt på hur sådana risker kan minska eller upphöra. Den andra ändringen innebär att kommunen i en detaljplan får bestämma att det krävs marklov för markåtgärder

som kan försämra markens genomsläpplighet och som inte vidtas för att anlägga en gata, väg eller järnväg som är förenlig med detaljplanen.

Ansvarsfördelning för fysisk planering diskuteras mer i detalj i kapitel 12.1 Bebyggd miljö och fysisk planering.

14.2.1.5 Tillgång till och behov av organisatoriska/samordnande åtgärder

Samarbete mellan Svenskt Vatten, Svensk Försäkring och VA-organisationer

Redan i Kungsbackamålet 1993 slogs det fast att försäkringsbolag har möjlighet att regressvis³⁴ kräva ersättning från VA-huvudmannen för den försäkringsersättning försäkringsbolaget betalat ut till exempel till fastighetsägare som drabbats av källaröversvämnings³⁵. Sedan 2014 har ett samarbete bedrivits av Svenskt Vatten och försäkringsbolagens branschorganisation Svensk Försäkring om att utöka utbytet av information när en översvämningskada som drabbar enskilda försäkringstagare uppstår i VA-nätet. Både VA-organisationer och försäkringsbolag upplever ofta att regresser i samband med översvämningskadorna är besvärliga att hantera. För VA-organisationerna kommer ibland anmälan som en överraskning flera år senare, informationen kan vara bristfällig och det blir svårt att försöka utreda orsaken efter så lång tid. Från försäkringsbolagens sida upplever man att det är svårt att veta vem som ska kontaktas och att sedan få information om vad som händer i ärendet. För att hitta vägar för att förbättra och förenkla ärendehantering har Svenskt Vatten och Svensk Försäkring haft gemensamma möten med några av respektive branschs medlemmar.

Genom att försäkringsbolagen snabbt ska rapportera till VA-huvudmannen när sådan skada uppkommit kan det tidigt klarläggas hur skadan har uppkommit och vem som har ansvar för denna. VA-huvudmannen får även en bild av var skador inträffar och får därvid en bättre möjlighet att vidta åtgärder för framtiden. Samarbetet beskrivs på Svenskt Vattens webbplats³⁶.

28 <https://www.klimatklokatips.se/om-oss>

29 <https://www.riksbyggen.se/om-riksbyggen/press-och-opinion/pressrum/2020/3037242/>

30 SVT Nyheter, 7 juni 2021. Mäklarsamfundet: Köparens ansvar att fråga om klimatanpassning. Intervju med Magnus Bäckström, kundvägledare. <https://www.svt.se/nyheter/lokalt/halland/maklarsamfundet-koparens-ansvar-att-fraga-om-klimatanpassning>

31 Företagsbesiktning, eller due diligence, är en arbetsprocess och metod för att samla in och analysera information om ett företag inför ett företagsförvärf eller andra strategiska förändringar.

32 Miljödepartementet, 2018. Proposition 2017/18:163. Nationell strategi för klimatanpassning.

33 Miljödepartementet, 2020. Uppdrag att samordna det nationella klimatanpassningsarbetet M2018/01716/KI.

34 En försäkringsgivare som utgivit ersättning för en skada kan inträda i den försäkrades rätt till skadestånd från skadevällaren, sådan rätt kallas regressrätt och regleras huvudsakligen i försäkringsavtalslagen 1(FAL) 7 kap. 9 §

35 <http://retro.lagen.nu/dom/nja/1993s764>

36 <https://www.svensktvatten.se/vattentjanster/rornat-och-klimat/klimat-och-dagvatten/samarbete-om-regresshantering/>

I en enkät från Svenskt Vatten våren 2021³⁷, besvarad av kommunala VA-organisationer (motsvarande ca 20 procent av Sveriges VA-anlutna kunder), ansågs samarbetet fungera relativt bra, men ha potential till förbättringar. De flesta svarande rekommenderade även andra kommuner/VA-bolag att ansluta sig till samarbetet. Arbetet skulle dock kunna stärkas ytterligare genom ökad samverkan och dialog samt kunskap om hur arbetssätt och resurser för skadehantering varierar över landet, mellan stor och liten kommun och olika försäkringsbolag etc.

Behov av uppdrag till nationella myndigheter att samverka med andra

Enligt Svensk Försäkring är ett av problemen att flera nationella myndigheter saknar uppdrag att verka tillsammans med andra aktörer för att förebygga att skador inträffar³⁸.

14.2.2 Inverkan av fysiska klimatrisker på försäkringsgivarnas förmåga att erbjuda heltäckande skydd mot klimatrelaterade naturskador

Klimatrelaterade fysiska risker påverkar försäkringsgivarna direkt genom att leda till ökade skadeutbetalningar. Till exempel kan översvämningar och hagelstormar leda till högre försäkringsanspråk, vilket påverkar försäkringsgivarnas balansräkning negativt³⁹. Skadeutbetalningarna förväntas att öka i takt med att skadorna kopplade till att den globala medeltemperaturen och havsnivåerna stiger samtidigt som extremväder blir mer vanligt⁴⁰. Enligt Swiss Re växer andelen tillgångar som inte är försäkrade mot naturolyckor globalt.

Penetrationsgraden för försäkringar inom den svenska fastighetssektorn är hög (> 95 procent), till stor del på grund av att det för både privata och kommersiella fastighetsägare är ett villkor för att belåna fastigheten att ha den försäkrad⁴¹. Som jämförelse är försäkringen mot extrema väderförhållanden i jordbrukssektorn och skogssektorn frivillig och betydligt lägre, exempelvis cirka 60 procent för grödor⁴².

Sverige har ett marknadsbaserat system för fastighetsförsäkring med liten statlig inblandning⁴³. Detta innebär att fastighetsägare och företag kan köpa försäkringsskydd mot naturskador och klimatrelaterade händelser på en öppen marknad. Andra länder såsom till exempel Danmark, Island, Norge och Nederländerna har blandade lösningar av privata försäkringsleverantörer kompletterade med offentliga katastroffonder medan Tyskland och Storbritannien har en mix av marknadsbaserade och statliga insatser⁴⁴.

37 Svenskt Vatten, 2021. PM Samarbete Regress VA. Sammanfattning snabbenkät v 20-2021. <https://www.svensktvatten.se/globalassets/rornat-och-klimat/klimat-och-dagvatten/lagesrapportsamarbeteregressva-20210524.pdf>

38 <https://www.svenskforsakring.se/aktuellt/debatt/2021/svara-oversvamningar-om-regeringen-misslyckas-med-klimatanpassningen/>

39 EIOPA, 2020. Second discussion paper on methodological principles of insurance stress testing.

40 Finansinspektionen, 2016. Klimatförändringar och finansiell stabilitet.

41 Ramboll & Vrije Universiteit Amsterdam, 2017. Insurance of weather and climate-related disaster risk: Inventory and analysis of mechanisms to support damage prevention in the EU.

42 Ibid.

43 Ibid.

44 Schwarze, R. m.fl., 2020. Natural hazard insurance in Europe: Tailored responses to climate change are needed. Environmental Policy and Governance 21(1): 14-30.

Både EU⁴⁵ och UNEP⁴⁶ har uttryckt oro över minskad tillgänglighet och höjda priser för försäkringar. Riskbaserad prissättning utifrån klimatrisker finns bland annat i Tyskland⁴⁷ och i Storbritannien (fast inte för översvämningar). Faktum är att EIOPA varnar för att stabila årliga premiehöjningar (eller liknande åtgärder såsom högre självrisker eller fler undantag) i ett föränderligt klimat kan få oavsiktliga konsekvenser, som att försäkringserbjudanden blir mycket dyra eller helt otillgängliga, vilket gör att en ökande andel av risken är oförsäkrad⁴⁸. Totalt sett uppskattas endast 35 procent av de totala skadorna orsakade av extrema väder- och klimatrelaterade händelser i hela Europa för närvarande vara försäkrade⁴⁹. Ett samhälle där vissa sektorer eller områden har låg penetrationsgrad är troligen mindre resiliert för klimatförändringarnas effekter.

Redan Klimatanpassningsutredningen från 2017 såg en risk för att fastighetsägare i framtiden inte kommer att kunna försäkra sig för skador på grund av klimateffekter, eftersom en förutsättning är att skadan bedöms som en plötslig och oförutsedd händelse⁵⁰. Hösten 2018 rekommenderade Länsförsäkringar sina 23 olika fristående regionala länsförsäkringsbolag att avstå från att försäkra planerade - alltså ännu inte byggda - fastigheter där länsstyrelsen avråder från nybyggnation på grund av naturskaderisker⁵¹. Framför allt gäller detta ett flertal strandnära områden. När det gäller befintlig bebyggelse har länsförsäkringar som mål att främja skadeförebyggande insatser och råd riktade till fastighetsägarna.

14.2.2.1 Tillgång till och behov av kunskap, databaser och verktyg

Ett initiativ som utvecklas just nu på EU-nivå, är den så kallade EIOPA dash board⁵². Detta är den första översikten som visar graden av försäkringsskydd (och penetrationsgrad) för naturkatastrofer. Målet är att representera drivkrafterna till ett klimatrelaterat försäkringsskydd för att identifiera åtgärder som hjälper till att minska samhällets skador vid naturkatastrofer. EIOPA siktar på att publicera en reviderad version år 2022.

14.2.2.2 Tillgång till och behov av organisatoriska/samordnande åtgärder

Underwriting innebär att svara för riskurval och riskbedömning samt att fastställa premie och övriga villkor i en försäkring. Med syfte att förbli lönsam, utvärderar försäkringsbolagen risker för förluster, det vill säga anpassar försäkringspremien till den risk man tar. Det faktum att skadeförsäkringsavtal är korttidsavtal som kan prissätts årligen, har presenterats som ett av huvudskälen till att inte fånga långsiktiga klimatförändringar i den försäkringstekniska prissättningen.

För att ta itu med risken för ett ökat försäringsskydd har EIOPA infört konceptet "impact underwriting" som bygger på att försäringsskydd kan bidra till klimatanpassning genom att tillgängliggöra data, expertis och sin riskbedömningskapacitet. Genom riskbaserad prissättning och avtalsvillkor kan försäringstagare uppmuntras att minska sina risker. Detta innebär utveckling av nya försäkringsprodukter, justeringar i utformningen och prissättningen av produkterna och samverkan med myndigheter. Samtidigt bibehålls aktuariella⁵³ riskbaserade principer för riskurval och prissättning^{54,55}.

14.2.2.3 Minskad finansiell stabilitet hos enskilda försäringsskyddare och hela försäringsskyddsmarknaden

Förutom att extrema klimatrelaterade händelser kan orsaka betydande kostnader för försäringsskyddare och påverka deras likviditet, kreditbetyg eller kapitalkostnad negativt, så påverkas även försäringsskyddarens tillgångar av fysiska risker. Om dessa två faktorer inträffar samtidigt, det vill säga att en händelse dels orsakar stora skadeutbetalningar, dels sänker värdet på bolagets investeringsportfölj, kan detta i grunden hota bolagets stabilitet. Om det dessutom påverkar flera försäringsskyddare på liknande sätt blir konsekvenserna mycket allvarliga.

45 Europeiska kommissionen, 2013. Grönbok om försäkring mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakats av människor. <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SV/TXT/PDF/?uri=CELEX:52013DC0213&from=en>

46 UNEP & SIF, 2017. Sustainable insurance. The emerging agenda for supervisors and regulators.

47 Keskitalo, C., m.fl., 2014. Adaptation to climate change in the insurance sector: examples for the UK, Germany and the Netherlands. National Hazards 71: 315-334.

48 EIOPA, 2020. Discussion paper on non-life underwriting and pricing in light of climate change.

49 EIOPA, 2019. Protection gap for natural catastrophes. EIOPA staff discussion paper.

50 Miljödepartementet, 2017. SOU 2017:42. Vem har ansvaret?

51 <https://www.lansforsakringar.se/stockholm/privat/om-oss/press-media/lansforsakringar-kommenterar/185164/>

52 https://www.eiopa.europa.eu/document-library/feedback-request/pilot-dashboard-insurance-protection-gap-natural-catastrophes_en

53 Aktuariell analys är den process som används av en aktuar för att utvärdera sannolikheten för risk för en investering och sätt att minska den ekonomiska effekten av den risken.

54 EIOPA, 2019. Methodological principles of insurance stress testing. EIOPA-BoS-19/568.

55 EIOPA, 2021. Report on non-life underwriting and pricing in light of climate change. EIOPA-BoS-21/259.

Table 1-9 Transmission channels on the balance sheet stemming from physical risks

Type of risk	Transmission channel	Balance sheet impact	Example
Physical risk	Underwriting risk	Liabilities	Higher than expected insurance claims on damaged insured assets (non-life) or higher than expected mortality rates (life)
	Market risk	Assets	Impairing of asset values due to financial losses affecting profitability of firms, due to for instance business interruptions, or damage to real estate. Specific example: equity price shocks
	Credit risk	Assets	Deteriorating creditworthiness of borrowers/bonds/counterparties/reinsurers due to financial losses stemming from climate change Specific example: bond price/yield shock

Figur 14.2.1 Effekter av fysiska klimatrisker på försäkringsbolagets balansräkning, inklusive deras tillgångar. Källa: EIOPA 2019⁵⁶.

På europeisk nivå genomförs arbetet för att hantera dessa risker av European Insurance and Occupational Pensions Authority, EIOPA. I Sverige ansvarar Finansinspektionen. EIOPA är skyldigt att genomföra regelbundna EU-täckande stresstester för den europeiska försäkringssektorn för att bedöma försäkringsgivarnas motståndskraft mot den negativ marknadsutveckling som klimatförändringarna som systemisk risk kan medföra⁵⁷. Klimatrisker är ett ganska nytt område inom detta fält. Denna risk anses dock relativt liten eftersom andelen aktier i de svenska försäkringsbolagens placeringsportföljerna är mycket låg.

14.2.2.4 Tillgång till kunskap

År 2019 inledde EIOPA en process för att förbättra sin metod för så kallad myndighetsinitierad stresstestning av försäkringsbranschens resiliens mot klimatrisker, inklusive fysiska risker⁵⁸. Kunskapen utvecklas successivt, och drivande i kunskapsutvecklingen är bland andra EIOPA, NGFS⁵⁹ samt Bank for International Settlements, BIS^{60, 61}. Det första EIOPA klimatstresstestet kommer troligen att fokusera på möjliga utbetalningar till försäkringstagare på grund av fysiska risker och den stress detta kan innebära för försäkringsgivarna⁶². Från svenskt håll bidrar Finansinspektionen till den internationella kunskapsutvecklingen genom aktivt deltagande i NGFS och EIOPA:s arbete.

14.2.2.5 Styrande/juridiska åtgärder

Solvens är ett mått på hur väl ett bolag eller en person kan infria sina åtaganden. För försäkringsbolag är solvens viktig, eftersom det säkrar att bolaget har tillgångar att ersätta sina försäkringstagare med vid ett försäkringsfall. Solvens II-direktivet är ett europeiskt direktiv med bestämmelser för tillsyn av försäkringsgrupper, med hänsyn till skyddet av borgenärer. Krav på att ett försäkringsbolag ska vara solvent har funnits redan innan Solvens II-direktivet, men reglerna i Europa skiljer sig åt, vilket gör att det på europeisk nivå har ansetts vara svårt att garantera försäkringstagarnas skydd.

2019 rekommenderade EIOPA att Solvens II-direktivet⁶³ bör integrera hållbarhetsfrågor, särskilt relaterade till klimat⁶⁴. Till exempel bör (åter) försäkringsbolag överväga klimatrisker (fysiska risker och omställningsrisker) bortom en tidshorisont på 1 år. EIOPA rekommenderar även att företagen åtminstone använder ett 2°C-klimatscenario. EIOPA anser också att försäkringsbolagen måste fånga de förväntade finansiella effekterna av klimatförändringar i sina riskhanteringsstrategier på ett framåtblickande sätt genom att inkludera klimat i analyser av sina risker och i uppskattningar av hur mycket kapital som krävs för att driva sin verksamhet på kort och lång sikt⁶⁵. Även Finansinspektionen anser att bolagen i sina riskanalyser bör ta hänsyn till relevanta risker som

56 EIOPA, 2019. Methodological principles of insurance stress testing. EIOPA-BoS-19/568.

57 Ibid.

58 Ibid.

59 Network for Greening the Financial System, 2020. Guide to climate scenario analysis for central banks and supervisors.

60 Financial Stability Institute, 2019. Turning up the heat - climate risk assessment in the insurance sector. Bank for International Settlements.

61 BIS, 2021. Climate-related risk drivers and their transmission channels.

62 EIOPA, 2020. Second discussion paper on methodological principles of insurance stress testing.

63 EIOPA, 2019. Opinion on sustainability within solvency II.

64 Ibid.

65 Benämns Own Risk and Solvency Assessments (ORSA).

olika hållbarhetsrelaterade aspekter kan medföra, till exempel fysiska risker och omställningsrisker i samband med klimatförändringar. Hållbarhetsrelaterade risker är till viss del nya faktorer som påverkar finansiell risk, men skapar i sig inte nya typer av risker för försäkringsföretag utan påverkar existerande risker som marknadsrisker, försäkringsrisker och motpartsrisker⁶⁶.

Enligt EIOPA är det också möjligt att inkludera klimatförändringarnas effekter på förekomst av naturkatastrofer i standardformeln för försäkringsbolagens solvenskapitalkrav^{67,68}. Man argumenterar alltså för användningen av naturkatastrofmodeller som uttryckligen beaktar framtida effekter av klimatförändringar vid kalibrering av standardformeln⁶⁹. Myndigheten har även föreslagit att nya länder och risker inkluderas i standardformeln. För Sveriges del innebär det att inkludera översvämningsrisk, risk för skördebortfall på grund av hagel och (skogs)bränder. Storm ingår redan i standardformeln⁷⁰.

Enligt Finansinspektionens handlingsplan för klimatanpassning⁷¹ arbetar myndigheten sedan 1–2 år tillbaka med att integrera klimatrelaterade risker i den löpande tillsynen av företag. Huvudfokus är finansiella risker som klimatförändringar kan ge upphov till (kreditrisk, risker för fallande pris på vissa tillgångar, växande försäkringsrisker med mera). Även operativa risker i företags egna verksamhet är i fokus. Finansinspektionen har därför en löpande dialog med företag i samband med sin tillsyn. Från år 2015 har myndigheten fått specifika uppdrag inom området via regleringsbrevet. Från och med 2020, ingår det i instruktionen att myndigheten ska arbeta för att det finansiella systemet ska bidra till en hållbar utveckling. I regleringsbrevet för både 2020 och 2021 ingick uppdraget att redovisa det arbete som bedrivits utifrån Agenda 2030 och för att det finansiella systemet ska bidra till en hållbar utveckling. Myndigheten arbetar kontinuerligt för att de finansiella företagen ska integrera fysiska risker och effekter av klimatanpassning i sina respektive verksamheter⁷².

14.2.2.6 Organisatoriska/samordnande åtgärder

De flesta kommentarerna från branschen som framkom i samband med framtagande av detta kapitel fokuserade på behov av klimatanpassning så att effekter av naturskador undviks eller lindras. Här ser branschen att kommuner och myndigheter har ett huvudansvar. Branschen efterfrågar ett större ansvarstagande hos myndigheterna när det gäller samordningen av klimatanpassning.

I EU:s grönbok om försäkring mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakats av människor⁷³ uppmärksammas att offentliga myndigheterna kan delta som försäkringsgivare eller sponsra statligt föreskrivna försäkringspooler för katastrofer. Sådana försäkringsprogram kan minska de politiska påtryckningarna att avsätta betydande statliga resurser efter naturkatastrofer. Ramarna måste dock förhindra problemet med moraliska risker, eftersom försäkringstagarna till exempel kan uppmuntras till ett mer riskfyllt beteende när de vet att det omfattas av statliga resurser, oavsett om de ordnat ett eget skydd på förhand eller inte⁷⁴.

Försäkringsgivarna kan genom offentlig-privata partnerskap tillhandahålla sin expertis och sina verktyg (som exempelvis riskinformationsplattformar) för att bedöma riskerna, sälja försäkringar och i vissa fall ge råd till regeringarna i deras investeringsbeslut. Försäkringsgivarna kan också uppmanas att tillhandahålla försäkringsskydd för medelstora förluster, vilket innebär att regeringen begränsar sin exponering och försäkringsgivarna bär en risk på en nivå som motsvarar deras kapacitet⁷⁵.

Regeringarna kan fungera som återförsäkringsgivare genom att ta på sig risker över en viss katastrofskadenivå, det vill säga överskadeåterförsäkring. Denna metod kombinerar regeringens potentiella riskspridningskapacitet och marknadens förmåga att tillämpa försäkringsprinciper samt använda sin administrativa kapacitet, det vill säga insamling av premier, marknadsföring och skadereglering. Statliga program kan därför ge skydd på de högsta risknivåerna, medan den privata marknaden behåller en del av eller alla lägre risknivåer⁷⁶.

66 Finansinspektionen, 2019. Insurance undertakings' own risk and solvency assessments. FI Supervision no 12/2019.

67 EIOPA, 2019. Opinion on sustainability within solvency II.

68 EIOPA, 2020. Discussion paper: Methodology on potential inclusion of climate change in the nat cat standard formula.

69 Ibid.

70 Ibid.

71 Finansinspektionen, 2020. Handlingsplan för klimatanpassning. Arbetsdokument (opublicerat).

72 Finansinspektionen, 2021. Finansinspektionens klimatanpassningsarbete. FI dnr 21-13007.

73 Regeringskansliet, 2013. Faktapromemoria 2012/13: FPM106. Grönbok om försäkring mot naturkatastrofer och katastrofer som orsakats av människor.

74 Ibid.

75 Ibid.

76 Ibid.

14.2.2.7 Tillgängliggör och använd systematiskt den stora mängd skadedata som försäkringsbranschen förfogar över.

Försäkringsskadedata kan vara ett mycket bra underlag för att förbättra förståelsen för exponering för klimatrelaterade risker och effektiva klimatanpassningsåtgärder. Ett exempel på användning av svenska försäkringsdata är identifiering av förklarande faktorer för skyfallsskador, såsom nederbördsintensitet, topografi och socio-ekonomiska faktorer⁷⁷. Det finns även exempel på hur försäkringsdata kan bidra till lärande från tidigare händelser för att på så sätt minska klimatrisker i framtida bebyggelse och boende⁷⁸. Trots vissa metodproblem⁷⁹, kan således tillgängliggörande och användning av skadestandsdata bidra till ett mer träffsäkert arbete med klimatanpassning. För att så ska ske krävs en förbättrad koordinering av sammanställningar. Om det genomförs kan informationen ge underlag till sektoröverskridande samverkan och skapa synergieffekter mellan klimatanpassning, utsläppsminskning och hållbar samhällsutveckling.

14.2.2.8 Tillgång och behov av kunskap, databaser och verktyg

Sedan cirka ett decennium har Svensk Försäkring arbetat med utveckling av en interaktiv statistikdatabas⁸⁰. Data är insamlade av Finansinspektionen, SCB och Svensk Försäkring. Förutom storm, finns sedan 2011 uppgifter om naturskador som har uppstått på grund av stora mängder vatten med i databasen. Det kan vara skyfall, snösmältning, stigande sjöar eller vattendrag. Sedan 2015 insamlas även uppgifter om övriga naturskador, som omfattar skador som orsakats av jordskred, berggras, lavin, jordskalv, vulkanutbrott, snötryck eller hagel. Informationen presenteras i aggregerad form på nationell nivå, vilket är för låg upplösning för att kunna användas för riskbedömning och prioritering av anpassningsåtgärder på till exempel kommunnivå.

14.2.2.9 Tillgång till och behov av organisatoriska/samordnande åtgärder

Genom nordiskt samarbete bör kunskap kring användning av försäkringsdata kunna delas.

Erfarenheter från Danmark och Norge visar på möjligheter som kan finnas vid användningen av försäkringsdata i klimatanpassningsarbetet. Under 2012 tecknade det danska Finansministeriet och Kommunernes Landsforening ett avtal som ålade samtliga danska kommuner att utarbeta klimatanpassningsplaner⁸¹. År 2013 och 2016 samlade de danska försäkringsbolagens branschorganisation, Forsikring og Pension, in skadedata från skyfallshändelser från de sju största försäkringsbolagen och delade dessa uppgifter med kommunerna⁸². Syftet var initialt att ge kommunerna bättre beslutsunderlag och vid det senare tillfället även bidra till en utvärdering av klimatanpassningsplanerna samt att utgöra ett stöd i att genomföra planerna⁸³.

I Norge finns ett långvarigt utvecklingsarbete kring användning av försäkringsdata för klimatanpassningsarbete. 2010 föreslog en rapport från den norska regeringen att man skulle inrätta en nationell skadestandsdatabas för att kunna identifiera förebyggande åtgärder⁸⁴. År 2013 kunde sedan en bred grupp av aktörer initiera ett gemensamt projekt med målet att använda uppgifter om försäkringsskador för att stärka kommunernas förmåga att förebygga och minska klimat- och väderrelaterade skador⁸⁵. Arbetet har resulterat i ett nationellt samarbete mellan Norska direktoratet för civilskydd (DSB), National Flood Agency, State Road Directorate och Finance Norway för att upprätta en nationell plattform för skadedata under DSB, "The Knowledge Bank", som utvidgar tillgången till lokala försäkringsgivares skadedata till alla städer i Norge⁸⁶.

I Sverige finns för närvarande inga liknande initiativ. Möjligen skulle informationsdelningsrutinerna för regresser kunna utgöra en stomme i ett begynnande sådant arbete.

77 Grahn, T. & Nyberg, L., 2017. Assessment of pluvial flood exposure and vulnerability of. *International Journal of Disaster Risk Reduction* 21: 367-375.

78 Grahn, T., 2017. Risk assessment of natural hazards. Data availability and applicability for loss quantification. Doctoral thesis. Karlstad University studies nr 16/2017.

79 Römmelmann, H. & Nyberg, L., 2020. Användning av försäkringsskadedata i klimatanpassning för skyfallshändelser - erfarenheter från danska kommuner. Rapport nr 2/20. Centrum för forskning om samhällsrisker, Karlstads universitet.

80 <https://www.svenskforsakring.se/statistik/statistikdatabas/>

81 Römmelmann, H., & Nyberg, L., 2020. Användning av försäkringsskadedata i klimatanpassning för skyfallshändelser - erfarenheter från danska kommuner. Rapport nr 2/20. Centrum för forskning om samhällsrisker, Karlstads universitet.

82 Ibid.

83 Ibid.

84 Brevik, R., & Aall, R. J., 2015. Pilotprosjekt om teting av skadedata fra forsikringsbransjen for vurdering av klimasårbarhet og forebygging av klimarelatert naturskade i utvalgte kommuner. Vestlandsforskning.

85 https://climate-adapt.eea.europa.eu/metadata/case-studies/use-of-insurance-loss-data-by-local-authorities-in-norway/#solutions_anch

86 Ibid.

14.2.3 Prioritering av åtgärdsområden för klimatanpassning under 2023–2028

Expertrådet har identifierat tre prioriterade områden som berör försäkringsbranschen som bör uppmärksammas i den uppdatering av den nationella klimatanpassningsstrategin som ska genomföras våren 2023 och där åtgärder snarast bör genomföras. Dessa är:

- Ökad exponering och brist på ansvarstagande hos försäkringstagare och kommuner.
- Inverkan av fysiska klimatrisker på försäkringsgivarnas förmåga att erbjuda heltäckande skydd mot klimatrelaterade naturskador.
- Minskad finansiell stabilitet hos enskilda försäkringsgivare och hela försäkringsmarknaden.

Dessutom uppmärksammar expertrådet potential av att:

- Tillgängliggöra och systematiskt använda den stora mängd skadedata som försäkringsbranschen förfogar över.

Försäkringstagarnas exponering och sårbarhet för klimatförändringar ökar kontinuerligt. Klimatanpassning av befintlig miljö krävs för att säkerställa fortsatt möjlighet till hög penetrationsgrad för försäkringar. Möjligheten till att minska samhällets exponering och sårbarhet mot klimatrelaterade risker beror på hur ansvaret för att anpassa befint-

lig och planerad markanvändning till ett gradvis förändrat klimat fördelas mellan staten, länsstyrelserna, kommunerna och enskilda. Hur klimatförändringen ökar exponeringen för både gradvisa klimatförändringar och extrema väderhändelser för såväl bebyggd miljö, som inom andra sektorer i samhället, diskuteras i andra kapitel i Nationella expertrådets första rapport till regeringen. Det samma gäller förslag för att minska sårbarheten.

Prioriterade åtgärder kopplat till ökad exponering och brist på ansvarstagande hos försäkringstagare och kommuner presenteras främst i kapitel 12.1 Bebyggd miljö och fysisk planering. Där finns förslag om att ge och kommunerna och regionerna skyldighet att driva, följa upp och redovisa sitt klimatanpassningsarbete, tydliggörande av gränsdragningen mellan kommuners och fastighetsägares ansvar och rådighet, översikt av tillgång till och implementering av lagstiftning för att skapa förutsättningar för en mer effektiv och långsiktig klimatanpassning av den bebyggda miljön. Dessutom föreslås stärkt ansvar för klimatanpassning hos byggprojektörer genom utökat och delat skadeståndsansvar, samt åtgärder för att öka kunskapen om behoven av klimatanpassning bland allmänhet, fastighetsägare och verksamhetsutövare. I kapitel 10.6 finns förslag kring identifiering av särskilt utsatta riskområden för översvämning, erosion och kustzonsinklämning, samt framtagande av nationellt underlag för bedömning av lämpliga åtgärder i särskilt utsatta områden, samt statlig utredning med syfte att ta fram förslag på finansiering, rådighet, mandat och ansvarsfördelning för att genomföra åtgärder vid kusten med utgångspunkt från flexibel markanvändning.

Prioriterade åtgärder inom de övriga tre områdena presenteras nedan.

Risk/Möjlighet

Åtgärd: Ny kunskap, organisatoriska/samordnande (ny åtgärd).

Inverkan av fysiska klimatrisker på försäkringsgivarnas förmåga att erbjuda heltäckande skydd mot klimatrelaterade naturskador

Vad: Klargör hur skadekostnader för befintlig bebyggd miljö kommer att fördela sig geografiskt. Analysera effekter av olika scenarier för fördelning av ansvar för skadekostnader och krav på klimatanpassning med utgångspunkten att fastighetsägare även i fortsättningen har tillgång till möjligheter för ett omfattande försäkringskydd.

Varför: Det finns en oro för att minskad tillgänglighet och höjda priser för försäkringar kan leda till att en ökande andel av risken är oförsäkrad. Ett samhälle där färre är försäkrade är mindre resiliert för klimatförändringarnas effekter.

Hur: Regeringen bör ge lämpliga myndigheter i uppdrag att tillsammans med försäkringsbranschen utreda klimatförändringars påverkan på försäkringsskyddet för klimatrelaterade naturskaderisker i bebyggd miljö. Uppdraget bör utgå från såväl olika klimatscenarier, som olika scenarier för hur ansvaret för klimatanpassning och för skadekostnader i framtiden kan fördelas mellan kommuner, enskilda fastighetsägare/företag och staten.

Risk/Möjlighet	Åtgärd: Organisatorisk/samordnande, styrande /juridisk (ny åtgärd).
Minskad finansiell stabilitet hos enskilda försäkringsgivare och hela försäkringsmarknaden	Vad: Upprätta relevanta offentlig-privata partnerskap för att säkerställa lösningar som omfattar både staten och försäkringsbranschen. Varför: En lärdom från covid-19-pandemin är att större kriser kräver lösningar när det gäller att ersätta skador som både omfattar staten och försäkringsbranschen. Offentligt-privata katastrofbuffer kan hjälpa till att hantera händelser med mycket låg sannolikhet men mycket stora effekter som ligger utanför försäkringsbranschens kapacitet. Detta kan t.ex. ske genom att regeringen fungerar som återförsäkringsgivare och tar på sig risker över en viss katastrofskadenivå. Genom att staten sponsrar statligt föreskrivna försäkringspooler för katastrofer ökar resiliensen för extrema klimathändelser. Detta kräver dock att moraliska risker förhindras, så att försäkringstagare ej uppmuntras till mer riskfullt beteende genom att de omfattas av statliga resurser, oavsett om de ordnat eget skydd eller ej. Ett offentligt-privat partnerskap ökar även möjligheten att använda försäkringsbranschens riskinformation för offentliga beslut. Hur: Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att genom dialog med relevanta offentliga aktörer och försäkringsbranschen, med fokus på bebyggd miljö, ta fram förslag kring: (i) bästa praxis för insamling och delning av uppgifter om kostnader i samband med klimatrelaterade naturskadehändelser, (ii) former för ett nationellt försäkringskatastrofskyddssystem som samtidigt uppmuntrar användare till klimatanpassningsåtgärder, (iii) ytterligare åtgärder kring utveckling av klimatrelaterade försäkrings produkter inklusive finansiella instrument för att hantera tillfälliga risker, samt (iv) möjligheter till målinriktat stöd för att frigöra befintliga och nya ekonomiska resurser för klimatanpassning inklusive försäkring av offentliga tillgångar, beredskapsfonder och kreditramar samt stats- eller privatförsäkring. Detta förslag är i linje med rekommendationer i EU:s klimatanpassningsstrategi ⁸⁷. EU kommissionen stödjer arbetet med offentligt-privata partnerskap inom ramen för strategin för hållbar finansiering⁸⁸.

Risk/Möjlighet	Åtgärd: Organisatorisk/samordnande, styrande /juridisk (ny åtgärd).
Tillgängliggör och använd systematiskt den stora mängd skadedata som försäkringsbranschen förfogar över.	Vad: Inrätta en nationell dataplattform som innehåller information från försäkringsbranschen om kostnader i samband med klimatrelaterade naturskadehändelser. Varför: Databrist är ett hinder för kvantitativ naturriskbedömning i Sverige. Det innebär att data ofta saknas för att göra uppskattningar av kostnader i samband med klimatrelaterade händelser, såväl som för uppskattningar av nyttan av klimatanpassning. Ökad kunskap ger underlag till såväl nationellt, som regionalt och lokalt klimatanpassningsarbete och förbättrar möjligheter till faktaunderbyggd kunskapspridning om klimatrisker och anpassningsåtgärder till försäkringstagare. Hur: Regeringen bör ge lämplig myndighet i uppdrag att i samarbete med försäkringsbranschen och i linje med slutsatser från det offentligt-privata partnerskap som föreslås ovan, utveckla en databas som innehåller information från försäkringsbranschen om kostnader av naturskadehändelser. Datapolicy bör vara i linje med rekommendationer i EU:s klimatanpassningsstrategi, det vill säga bygga på gemensamma regler och specifikationer för registrering och insamling av data om klimatrelaterade skador och fysisk klimatrisk, samt stödja den centrala lagringen av dessa uppgifter från den offentliga och privata sektorn på EU-nivå⁸⁹.

87 Europakommissionen, 2021. COM/2021/82 final. Att bygga upp ett klimateresilient Europa - den nya EU-strategin för klimatanpassning.

88 https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/sv/ip_21_3405

89 Europakommissionen, 2021. COM/2021/82 final. Att bygga upp ett klimateresilient Europa - den nya EU-strategin för klimatanpassning.